

Vastuullisuusraportoinnin perusteet

Helmi Jyrkkänen

JYU.WISDOM

GRADIA

jamk | Jyväskylän ammattikorkeakoulu

poke
POHOISEN KESKI-SUOMEN
AMMATTIOPISTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Materiaalin kuvaus

- Materiaalin tavoite: Kuulija ymmärtää, miksi vastuullisuusraportointia tehdään ja mitä hyötyä siitä on yritykselle, ja tuntee EU:n kestävyysraportointisääntelyn perusvaatimukset.
- Materiaalin kohderyhmä: yrittäjät ja yritysten työntekijät, yritystoimintaa suunnittelevat, korkeakouluopiskelijat.
- Materiaalin sisältö: Vastuullisuusraportoinnin miksi, mitä ja miten. Linkkejä lisämateriaaleihin. Kaksi tehtävää aiheesta.
- Ohjeistus: Materiaalia voi käyttää itsenäisesti tai yhdistämällä laajempaan vastuullisuuskoulutukseen. Huomaathan, että esitys on valmisteltu kesällä 2023 – sääntely kehittyä jatkuvasti, joten tarkista ajantasainen tilanne. Samoin on suositeltavaa päivittää esityksessä olevat esimerkit yritysten vastuullisuusraporteista mahdollisimman tuoreisiin.
- Arvio materiaalin läpikäymiseen kuluvasta ajasta: 30 minuuttia + tehtävät.

Lisenssiehdot

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

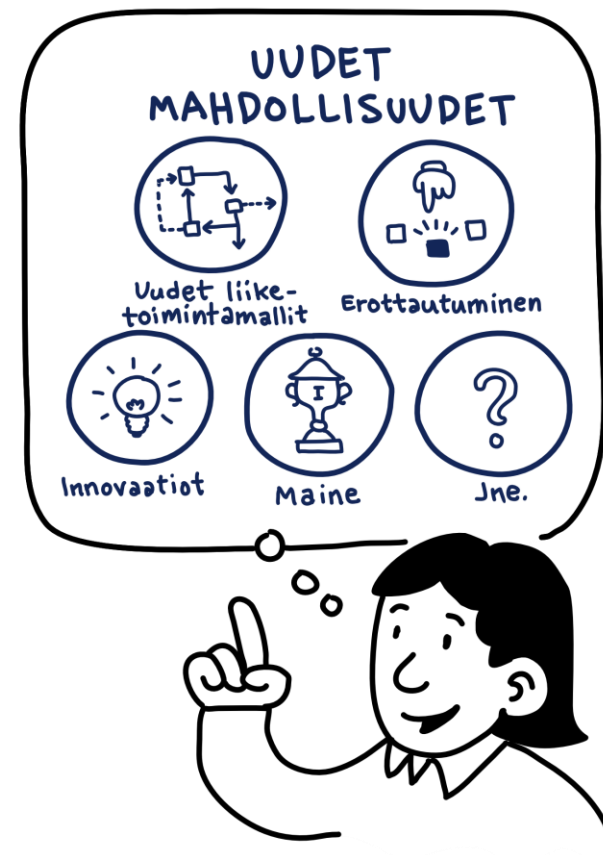
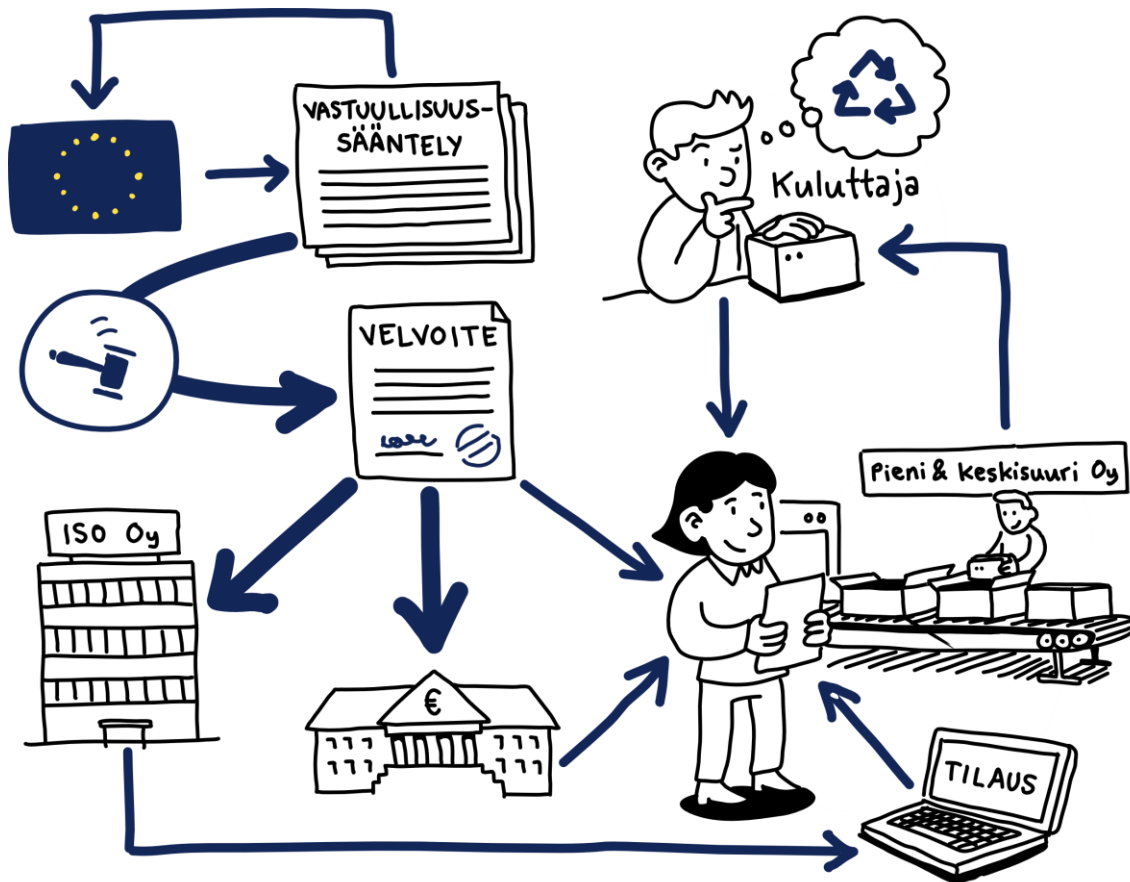
Diasettiin liittyvä video

<https://m3.jyu.fi/jyumv/ohjelmat/science/muut/polku-2.0/miten-siirtya-kiertotalouteen-verkkototeutus/recording-14-07-2023-12.44>

Miksi raportoidaan? 1/3

KEITÄ EU-SÄÄNTELY KOSKEE?	
Yritysvastuudirektiivi ja huolellisuusvelvoite (ehdotus) 	Suuryritykset Henkilöstö >500 + Liikevaihto >150 ME
	Riskialoilla toimivat yritykset, jos: Henkilöstö >250 + Liikevaihto >40 ME
Kestävyyssraportointidirektiivi 	Suuret yritykset, jos 2/3 endoista: Henkilöstö >500 / Liikevaihto >150 ME / Tase >20ME
	Pörssiin listatut yritykset, jos: Henkilöstö >10
	Pankit ja vakuutusyhtiöt
Taksonomia-asetus 	Sama kuin kestävyysraportointidirektiivi
Ympäristöväittämädirektiivi / Green claims (ehdotus)	Kaikki yritykset, jos Henkilöstö >10 + Liikevaihto >2 ME

Miksi raportoidaan? 2/3

Miksi raportoidaan? 3/3

- Osalle yrityksistä vastuullisuusraportointi on siis pakollista.
  - Kestävyyseraportointidirektiivi CSRD laajentaa raportointivelvollisten joukkoa.
- Toisaalta raportointi on hyödyllistä. Se on työkalu yrityksen vastuullisuustyön ja jopa strategian arviointiin ja suuntaamiseen.
  - Kirkastetaan, mitä vastuullisuus yritykselle tarkoittaa.
  - Tunnistetaan liiketoimintamahdollisuuksia ja -riskejä.
  - Raporttia varten koottu tieto on käytettävissä myös muussa viestinnässä.
  - Kyse ei ole (pitäisi olla) pelkästään taaksepäin katsomisesta ja tilanteen toteamisesta.

Mitä raportoidaan?

- Vastuullisuus jakaantuu kolmeen osa-alueeseen (ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen), joista jokaiseen sisältyy paljon erilaisia teemoja.
- Raportissa käsitellään niitä teemoja, jotka yritys on määritellyt itselleen olennaisiksi.
  - Riippuu mm. toiminnan luonteesta, liikesuhteista, maantieteestä ja muista tekijöistä

Mitä raportoidaan? Esimerkki vapaamuotoisesta raportista:

Sisällysluettelo _____	2
Yrityksestä lyhyesti _____	3
Johdon katsaus _____	4
Hallintotapa ja strategia _____	5
Taloudelliset tunnusluvut _____	6
Vastuullisuuden johtaminen _____	7
Sidosryhmät ja toimintaympäristö _____	8
Toimialan kestävyysaasteet _____	9
Toimitusketjun kuvaus _____	10
Vastuullisuuden liiketoimintamahdollisuudet ja -riskit _____	11
Vastuullisuusohjelma 2020–2022 _____	12
Jalofoods in vastuullisuustavoitteet _____	13
Vastuulliset ja laadukkaat luomuhankinnat _____	14
Kokonaisvaltainen ilmasto- ja ympäristövastuullisuus _____	16
Osaava suomalainen työvoima _____	20
Terveellinen, herkullinen ja ravitseva kasvisruoka _____	21

The logo for Jalofoods features the word "Jalofoods" in a bold, black, sans-serif font. The two 'o's in "foods" are replaced by green circles with a white highlight, giving them a 3D, fruit-like appearance.

TOIMIALAN KESTÄVYYSHAASTEET

Soijan alkuperä ja jäljitettävyyshaasteet

Toimitusketjut ovat pitkiä, eikä ole helppoa selvittää, mistä eri toimittajien soijapavut tulevat. Nykyään tiedämme alueet, mistä käyttämämme soija on peräisin. Pyrimme samaan myös soijakastikkeen osalta.

Kulutuskäyttäytymisen hidas muutos

Lihansyönnin kasvu ja sen ilmastovaikutukset ovat kiistämättömät, mutta kuluttajakäyttäytymisen muutos on hidasta johtuen ruokakulttuurista, elintarviketeollisuuden rakenteista ja elintavoista. Väestön lisääntyessä globaalisti siirtyminen kasvispohjaisempaan ruokavalioon on välttämätöntä. Soijalla on korkeat ravintoarvot ja se on oiva proteiininlähde.

Maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuus

Tämä koskee kaikkia maataloustoimijoita. Luomuviljelyllä voidaan vaikuttaa ravinteiden sitoutumiseen maaperään ja luoda parempia elinolosuhteita esimerkiksi pölyttäjille. Luomuviljelyn volyymit ovat kuitenkin edelleen pienet ja sitä pidetään toimialalla tehottomana. Soijan viljelytehokkuus on kuitenkin korkea ja haluamme edistää luomuviljelyä omilla hankinnoillamme.

Hiiijalanjäljen laskenta ja yhteismitallisuus

Erilaisia laskentakaavoja ja kompensatiomenetelmiä on lukuisia eikä niitä ole standardisoitu. Ilmastotekojen osoittaminen on siten vaikeaa, vaikka pyrimme kompensoimaan kaikki päätömmme.

VASTUULLISUUDEN LIIKETOIMINTA- MAHDOLLISUUDET JA RISKIT

Ennakoimme toimintamme kasvavan voimakkaasti tulevina vuosina osana kasvisruokailun lisääntymistä. Tunnistamme kuitenkin ilmastossa ja ympäristössä tapahtuvien muutosten riskit liiketoiminnallemme; ilmastonlämpeneminen ja maaperän köyhtyminen voivat tulevaisuudessa vaikeuttaa tuotantoamme. Riskinä näemme myös markkinoilla yleistyvän viherpesun, joka voi saada markkinat tai sidosryhmät kyseenalaistamaan myös meidän toimintamme vastuullisuutta.

Yhteistyö hankinnoissa

Keskeisin riski on kaukana tapahtuvat toiminnot, kuten raaka-ainehankinnat EU:n ulkopuolelta. Tätä riskiä voidaan vähentää siirtämällä hankinnat lähemmäksi omia toimintoja ja vähentämällä välikäsiä hankintaketjussa.

Luotettavat ja pitkäaikaiset yhteistyösuhteet ovat avain vastuullisen ja tarkasteluja kestävänn toiminnan rakentamisessa. Omat kehityskohdat pitää avoimesti tuoda esiin ja vastata loppukäyttäjien tarpeisiin.

Kasvun hallinta

Kysyntä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, mutta kasvu on vasta alussa. Voimakas kasvu aiheuttaa merkittäviä riskejä niin raaka-aineiden hankinnassa kuin toimitusvarmuudessa. Voimakkaassa kysynnässä raaka-aineiden saatavuus heikkenee ja hinta nousee.

Riskinä on, että saatavuushaasteet raaka-aineissa aiheuttavat toimitusongelmia. Riskin toteutuminen on hyvin todennäköistä, mutta tätä voi hallita tekemällä ennakoivia vuosisopimuksia riittävän ajoissa.

Riskienhallinta

Riskejä voi hallita pitämällä asiakaslupaukset, olemalla kilpailukykyinen ja vastuullinen sekä viestimällä avoimesti myös ongelmatilanteista. Kriittistä riskien hallinnassa on jatkuvasti havainnoida avoimesti ja ennakoivasti markkinoilla tapahtuvia muutoksia. Pienetkin markkinasignaalit voivat vaikuttaa toimintaan voimakkaasti tulevaisuudessa.

Tuotannon kapasiteetti

Kysynnän kasvussa tosiasia on, että tuotannon kapasiteetti syystä tai toisesta vaarantuu. Pienenä yrityksenä kapasiteetin rakentaminen vaatii aikaa ja investointeja. Tätä riskiä voidaan hallita varmistamalla hyvä taloudellinen asema, mikä mahdollistaa voimakkaat investoinnit oman kapasiteetin kasvattamiseen.

Globaalit ilmiöt

Viime vuosina makrotason ilmiöt ovat nopeasti vaikuttaneet myös yritystasolle. Tästä esimerkkinä voidaan ottaa Amazonian metsäpalot 2019 ja koronapandemia 2020. Molemmat vaikuttivat nopeasti yrityksen toimintaan. Riskejä voi hallita ennakoimalla jatkuvasti ympäristössä tapahtuvia muutoksia.

Ostokäyttäytyminen

Merkittävin riski liiketoiminnalle on asiakkaiden ostokäyttäytymisen muuttuminen. Suomen markkinat ovat keskittyneet ja vähittäiskauppa-asiakkaiden päätökset vaikuttavat nopeasti kysyntään. Toimintamme liiketoiminnallinen perusta syntyy yhteistyöstä kolmen asiakkaan kanssa.

JALOFOODSIN VASTUULLISUUSTAVOITTEET

Vastuulliset ja laadukkaat luomuhankinnat

Tavoite 2022: Kaikki pääraaka-ainehankinnat ovat luomua, EU:sta ja alkuperä jäljitettävissä.

Toimenpiteet

Siirrämme kaikki soijapapuhankinnat nykyiselle itävaltalaiselle ja muille mahdollisille EU-maiden kumppaneille

Käytämme luomuraaka-aineita

Mittarit

Prosenttiosuus hankinnoista

Luomun osuus raaka-ainehankinnoista

Kokonaisvaltainen ilmasto- ja ympäristövastuullisuus

Tavoite 2022: Alhainen hiilijalanjälki ja 100% kompensointi

Toimenpiteet

Kompensoimme scope 1–3 mukaiset päästömme Myclimate-ohjelmassa

Rakennutamme kumppanin kanssa biokaasulaitoksen

Kokoomme suhteutettuna merkittävät ympäristöpanostukset vuosittain

Mittarit

Päästöjen määrä ja kompensointi

Laitoksen energiantuotannon osuus

Lahjoitusten määrä ja kohde

Osaava suomalainen työvoima

Tavoite 2022: Tyytyväinen ja osaava henkilöstö

Toimenpiteet

Vuosittainen tyytyväisyyskysely

Tuemme osaamisen kasvattamista koulutuksin

Tarjoamme kilpailukykyiset edut

Vähennämme sairauspoissaoloja

Mittarit

Kokonaistyytyväisyys

Koulutustuntien määrä

Kilpailukykyinen palkkataso toimialalla ja kannustinpalkkio

Sairauspoissaolotunnit

Terveellinen, herkullinen ja ravitseva kasvisruoka

Tavoite 2022: Kasvattaa kasviproteiinin määrää suomalaisten ruokavaliossa

Toimenpiteet

Reseptiikan tarjoaminen ja kasvisruokavalio-myyttien rikkominen julkisessa keskustelussa

Elintarviketurvallisuudesta huolehtiminen

Ruokaturvallisuuden toteuttaminen

Mittarit

Verkkosivuston (jalotofu.fi) uniikit vierailut

Kuluttajareklamaatiot FSSC 22000 -sertifikaatti

Takaisinvedot

Mitä raportointivelvollisten pitää raportoida?

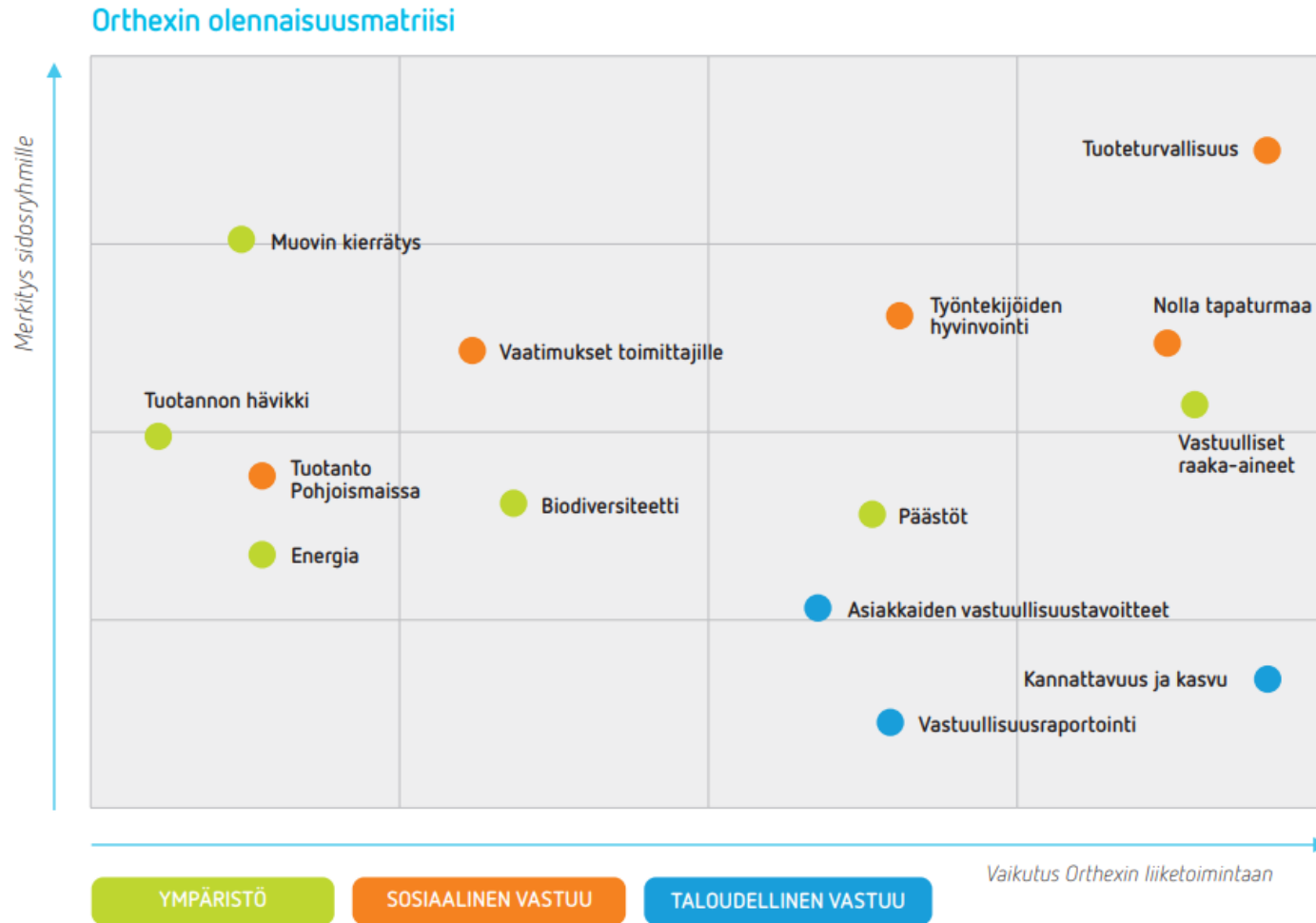
Lähde: [EU:n tilinpäätösdirektiivi](#)

- 19 a artikla, 6 kohta: Pk-yritykset voivat rajata raportointinsa seuraaviin tietoihin:
  - a) lyhyt kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta;
  - b) kuvaus yrityksen kestävyysseikkoihin liittyvistä toimintaperiaatteista;
  - c) yrityksen merkittävimmät tosiasialliset tai mahdolliset haittavaikutukset kestävyysseikkoihin sekä tällaisten tosiasiallisten tai mahdollisten haittavaikutusten tunnistamiseksi, seuraamiseksi, ehkäisemiseksi, lieventämiseksi tai korjaamiseksi toteutetut toimet;
  - d) yritykseen kohdistuvat merkittävimmät kestävyysseikkoihin liittyvät riskit sekä se, miten yritys hallitsee näitä riskejä;
  - e) a–d alakohdassa tarkoitettujen esitettävien tietojen kannalta tarpeelliset keskeiset indikaattorit
- Vaatimukset suuryrityksille löytyvät 19 a artiklan 2 kohdasta.

Olennaisuuden arviointi

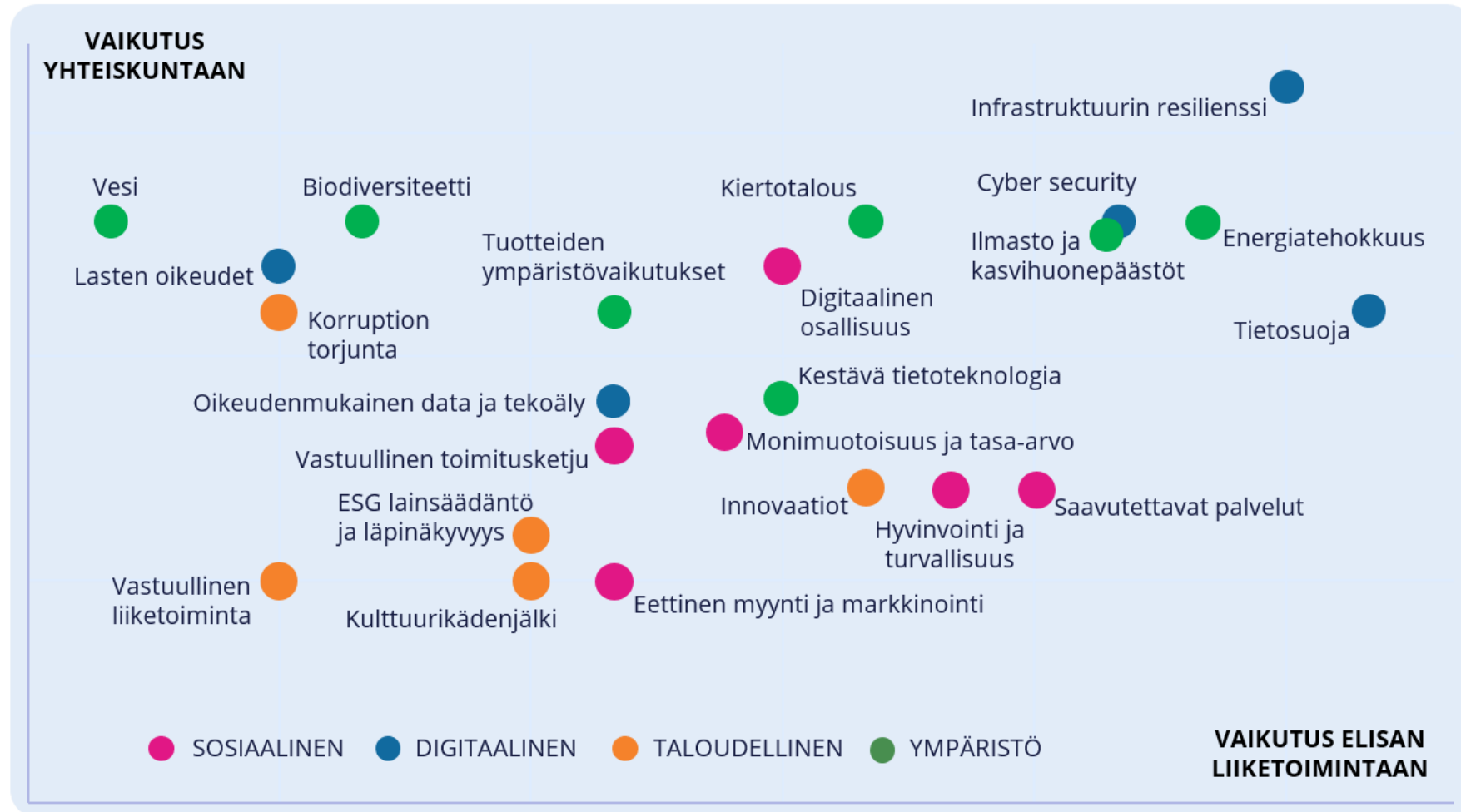
- Raportointiprosessin aluksi yrityksessä tehdään siis olennaisuuden arviointi, jossa määritellään sen toiminnassa ja toimintaympäristössä olennaiset vastuullisuusteemat.
- ESRS perustuu kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteeseen, eli huomioidaan sekä yrityksen vaikutukset kestävyysseikkoihin että kestävyysseikkojen vaikutukset yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan.
  - Yrityksen vaikutuksia tarkasteltaessa huomioitava todelliset ja mahdolliset, myönteiset ja kielteiset vaikutukset ihmisiin tai ympäristöön. Omien toimintojen lisäksi myös arvoketjun alku- ja loppupää.
  - Kestävyysseikkojen vaikutuksia yritykseen tarkasteltaessa huomioitava riskit ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat taloudelliseen tulokseen, kassavirtoihin, rahoituksen saantiin tai pääomakustannuksiin.
  - Molemmissa huomioitava lyhyt, keskipitkä ja pitkä aikaväli.
- Arviointia tehdessä on tärkeää tehdä yhteistyötä yrityksen sidosryhmien kanssa – etenkin niiden, jotka ovat yrityksen vaikutusten kohteina.

Esimerkki: Orthex

orthex™

Esimerkki: Elisa

Miten raportoidaan?

- Raportointivelvolliset yritykset (CSRD):
  - Uuden standardin, ESRS:n mukaisesti (European Sustainability Reporting Standards), jotta tiedot ovat vertailukelpoisia.
  - Ymmärrettävästi
  - Koneluettavassa muodossa
  - Varmennetusti (tilintarkastaja)
- Muut yritykset voivat raportoida vapaamuotoisesti tai jonkin muun standardin mukaisesti.

Eurooppalaiset kestävyysraportointi-standardit (ESRS)

Monialaiset standardit:

- Yleiset vaatimukset
- Yleiset tiedot

Aihekohtaiset standardit:

- E1 Ilmastonmuutos
- E2 Pilaantuminen
- E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat
- E4 Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit

- E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous
- S1 Oma työvoima
- S2 Arvoketjun työntekijät
- S3 Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt
- S4 Kuluttajat ja loppukäyttäjät
- G1 Liiketoiminnan harjoittaminen

Alkuun vastuullisuusraportoinnissa

- Mieti, millaisia vaikutuksia raportointilainsäädännöllä voi olla sinun yrityksellesi suoraan tai epäsuorasti.
  - Jos raportointivelvoite ei koske sinua, voisiko vapaaehtoisesta raportoinnista olla hyötyä yrityksen toiminnan kehittämisessä?
- Aloita raportointiprosessi paneutumalla siihen, mitä ollaan tekemässä ja kenelle. Sen jälkeen:
  - Tee huolellinen olennaisuusarviointi.
  - Kerää tarvittavat tiedot, kirjoita raportin tekstit ja valmistele kaaviot.
  - Varaa aikaa myös oikolukuun, taittoon, hyväksyttämiseen ja mahdolliseen varmentamiseen sekä muuhun viimeistelytyöhön.

Lue lisää

- Euroopan komissio (2023): [European sustainability reporting standards – first set](#)
  - Tältä verkkosivulta löytyy standardien käyttöönottoa koskeva delegoitu asetus ja sen kaksi liitettä. Asetuksessa kerrotaan luonnosversioihin tehdyistä muutoksista, liitteessä 1 on standardit, liitteessä 2 sanasto ja määritelmiä. Dokumentit ovat saatavilla suomeksi.
- Euroopan komissio (2023): [Questions and Answers on the Adoption of European Sustainability Reporting Standards](#)
  - Tältä verkkosivulta löytyy vastauksia yleisiin ESRS-kysymyksiin (englanniksi).
- EFRAG (2022): [First set of draft ESRS](#).
  - Tältä verkkosivulta löytyy videoita, joilla standardit luonnostelleen EFRAG:n asiantuntijat kertovat niiden sisällöstä. Videot on tehty standardiluonnosten, ei lopullisen version perusteella – tietoa keskeisistä muutoksista löytyy delegoidusta asetuksesta (ks. yllä).
- Yritysten kestävyysraportteihin voit tutustua tarkastelemalla sinua kiinnostavien yritysten tai suomalaisen [kestävyysraportointikilpailun edellisten vuosien voittajien](#) raportteja.
- Kaisa Kurittu (2018): Yritysvastuuraportointi – kiinnostavan viestinnän käsikirja.
  - Tietokirja tarjoaa opastusta raportoinnin eri vaiheisiin ja hyvään viestintään, sekä esittelee GRI-standardia. Standardia on päivitetty kirjan julkaisun jälkeen, mutta hyvät käytänteet eivät vanhene.

Tehtävä: syyt vastuullisuusraportoinnille

Kerro omin sanoin, miksi vastuullisuusraportointia tehdään. Entä mitä hyötyjä raportoinnista voi olla niillekin yrityksille, joille se ei ole pakollista?

Tehtävä: vastuullisuusraporttiin tutustuminen

- Valitse jokin sinua kiinnostava yritys ja tutustu sen vastuullisuusraporttiin. Vastaa seuraaviin kysymyksiin:
  - Minkä yrityksen valitsit? Liitä mukaan linkki raporttiin.
  - Mihin vastuullisuusteemoihin yritys keskittyy? Mitä ajatuksia valitut teemat herättävät sinussa? Onko mukana mielestäsi jotain yllättävää?
  - Millaisia vastuullisuustavoitteita yrityksellä on? Ovatko ne kunnianhimoisia?
  - Saatko raportin perusteella selkeän kuvan yrityksen vastuullisuustyöstä? Miksi/miksi et?
  - Muuttiko raporttiin tutustuminen käsitystäsi yrityksen vastuullisuudesta? Miten?